

VERSLAG

van de verrichtingen der
Dr ABR. KUYPERSTICHTING
gedurende 1937

BIJLAGE VAN: ANTIREVOLUTIONAIRE STAATKUNDE
ORGAAN VAN DE Dr ABRAHAM KUYPERSTICHTING

VERSLAG VAN DE VERRICHTINGEN DER Dr. A. KUYPERSTICHTING GEDURENDE 1937.

Wanneer wij de gebeurtenissen gedurende het jaar 1937 overzien, dan treden een tweetal feiten, nauw verband houdend met de arbeidsfeer der Dr. Kuypersstichting, meer in het bijzonder op den voorgrond. Voor eerst de verkiezingsstrijd en de daaropvolgende stembus-uitslag, waarvan uiteindelijk het optreden van een nieuw Kabinet-COLIJN het gevolg was. En voorts de Kuypersherdenking aan het einde van de Octobermaand van dat jaar.

Dat te midden van de gebeurtenissen in 1937 de kamerverkiezingen in het bijzonder de aandacht trekken, ligt voor de hand. Want die verkiezingen waren ditmaal van meer dan normale beteekenis. Zulks niet alleen vanwege het verkiezingssucces der Antirevolutionaire Partij of uit hoofde van het krachtig elan, het warme geloofsvertrouwen en het ernstig nationaal besef, waarmede, bepaaldelijk van antirevolutionaire zijde, de verkiezingsstrijd gevoerd werd, maar niet het minst ook, omdat ons volk ondubbelzinnig afwees het van uit het buitenland hier te lande geïmporteerd extremisme en zich in overgrootte meerderheid voor de handhaving van de aloude nationale rechten en vrijheden uitsprak.

En al mogen wij niet voorbijzien, dat de aanvankelijke economische opleving in het begin van het jaar aan dit resultaat niet vreemd is en al bewijst de voortschrijdende invloed van het extremisme in het buitenland, dat het van kortzichtigheid getuigen zou, wanneer men in dit stembus-resultaat iets meer zag dan een aanvankelijk succes, er is toch aanleiding bij een terugblik over het jaar 1937 God te danken, dat Hij ons land nog voor de heerschappij dezer revolutionaire beginselen heeft willen bewaren en bij vernieuwing een Kabinet aan het hoofd des Lands gesteld heeft, dat blijk gegeven heeft van den ernstigen wil om naar den eisch der christelijke beginselen te regeeren.

Ook de herdenking van KUYPER's geboortedag honderd jaar geleden geeft aanleiding om met dankbaarheid op het afgelopen jaar terug te zien. Niet velen zullen hebben verwacht, dat de herinnering aan den antirevolutionairen staatsman en aan zijn omvangrijken arbeid in zoo breeden kring een intensieve en warme belangstelling zou wekken als waarvan de laatste dagen van de Octobermaand gebleken is.

Deze gebeurtenissen nu heeft de Kuypersstichting uit den aard der

zaak niet als belangstellend toeschouwer zonder meer gadeslagen. Zij heeft daaraan op velerlei wijs deelgenomen, ook voorzoover dit niet nadrukkelijk uit de straks te vermelden bijzonderheden van het verloop stichtingsjaar blijkt.

En deze feiten zullen wellicht ook voor haren toekomstigen arbeid niet zonder gewicht zijn. Want wel niemand zal de optimistische verwachting koesteren, dat de revolutionaire praktijk in haar meest extremistischen vorm hier te lande door den jongsten stembusstrijd voor goed overwonnen is. Wellicht wacht binnen afzienbaren tijd een zwaardere kamp; een kamp, die, naar gelang de economische depressie aan het extremisme ruimere kansen geeft en naarmate de gematigd revolutionaire partijen hare zwakheid of beginselloosheid op steeds duidelijker wijze doen blijken, grootere eischen stellen zal aan partijen als de antirevolutionaire, welke staan op den grondslag van de beginselen van Gods Woord.

Welnu, in dien strijd moge, wat ook ontmoedige, kracht geput worden uit het besef, dat hier te lande nog een breede volksgroep zich schaart om de beginselen, welke Dr. KUYPER lief waren, en in zijn nagedachtenis die beginselen eert. En dat besef zal ook onze Stichting bij haar verderen arbeid steun mogen bieden en haar sterken om, getrouw aan haar grondslag, de beginselen van Gods Woord op het terrein van Staat en Maatschappij te dienen.

Bestuur.

Door wijziging van het Huishoudelijk Reglement werd de mogelijkheid geopend de voor- en najaarsvergaderingen van den Raad van Beheer in andere maanden dan Maart en November te houden, zooals tot dusver gebruikelijk was.

De najaarsvergadering kwam samen op 30 December. In deze vergadering werden door den voorzitter, Zn. Exc. J. J. C. VAN DIJK, woorden van waardeering gewijd aan de nagedachtenis van den heer J. G. SCHOUTEN. Diens overlijden liet een plaats in den Raad van Beheer ledig, welke door hem vanaf de oprichting der Stichting met toewijding was vervuld.

De Kieskring 's Hertogenbosch werd door den heer D. A. VAN DER SCHANS, Burgemeester van Eethen, vertegenwoordigd, in afwachting van een definitieve voorziening in de vacature J. G. SCHOUTEN.

Voorts zagen de heeren HARMS en BOUMA zich genoodzaakt om als lid te bedanken. De heer J. BUNING volgde als vertegenwoordiger van den Kieskring Assen Mr. BOUMA op. In plaats van den heer HARMS benoemde de Kieskring Den Helder als zijn vertegenwoordiger den heer W. J. DIRKMAAT.

Vervolgens zij nog opgemerkt, dat het Centraal Comité en de meeste kieskringbesturen aan het eind van 1937 nog niet voorzien hadden in de periodieke aftreding van de leden van den Raad van Beheer op 1 Sep-

tember van dit jaar. Zij zijn daarom nogmaals aan deze zaak herinnerd.

Totdat de herbenoeming of de aanwijzing van nieuwe leden heeft plaats gevonden, blijven intusschen de aftredenden van rechtswege lid, zoodat de Raad van Beheer eind 1937 als volgt was samengesteld:

Dr. H. COLIJN, voorzitter (benoemd door de Deputatenvergadering); J. J. C. VAN DIJK, penningmeester, (idem); Mr. J. TERPSTRA, secretaris (benoemd door het Centraal Comité); Ds. M. VAN GRIEKEN, (idem); Dr. A. A. L. RUTGERS, (idem); Mr. P. E. BRIËT, (benoemd door den Kieskring Leiden); Mr. A. BRUCH, (idem Haarlem). Deze zeven leden vormen tezamen het Dagelijksch Bestuur.

Prof. Dr. J. SEVERIJN, (benoemd door het Centraal Comité); Ds. S. v. D. MOLEN, (idem); J. VAN ANDEL, (benoemd door den Kieskring 's Gravenhage); A. BAX GZN., (idem Tilburg); Jhr. J. BEELAERTS VAN BLOKLAND, (idem Arnhem); W. J. DIRKMAAT, (idem Den Helder); Ds. E. J. BEENS, (idem Nijmegen); J. BOS KZN, (idem Groningen); H. BOTTERWEG, (idem Utrecht); J. BUNING, (idem Assen); J. DEUTEKOM, (idem Amsterdam); J. Th. GOVERTS, (idem Zwolle); J. A. J. JANSEN MANESCHIJN, (idem Dordrecht); H. J. VAN LONKHUIZEN, (idem Limburg); G. VAN DER PUTTE, (idem Zeeland); C. VAN RAAJ, (idem Friesland); J. SCHOUTEN, (idem Rotterdam); D. A. VAN DER SCHANS, (idem 's Hertogenbosch).

Localiteit.

Met betrekking tot de gebouwen valt niets bijzonders te melden.

Aleen zij de aandacht er op gevestigd, dat van de vergaderlocalen in het perceel Dr. Kuypersstraat 5, een vrij druk gebruik wordt gemaakt.

Bij de beschikbaarstelling van deze localen wordt gevolgd de des tijds door den Raad van Beheer vastgestelde regeling, welke regeling in hoofdzaak hierop neerkomt, dat bij het gebruik aan bepaalde colleges voorrang wordt toegekend, terwijl slechts de in die regeling uitdrukkelijk genoemde instanties bevoegd zijn gratis van de localen gebruik te maken.

Tot dusver deden zich daarbij geen noemenswaardige moeilijkheden voor. Doch, naar gelang de vraag toeneemt, wordt meer de behoefte gevoeld, vooral met het oog op bijeenkomsten van studieclubs en dergelijke, om te kunnen beschikken over een andere vergadergelegenheid dan de bekende benedensuite. Ook met het oog op het vrij kostbare onderhoud van deze vertrekken zou de inrichting van enkele meer eenvoudige vergaderlocalen van groot nut kunnen zijn.

Daarvoor zouden kunnen worden bestemd de kamers aan de voorzijde van de tweede etage van het perceel Dr. Kuypersstraat no. 3, welke kamers thans nog tijdelijk in gebruik zijn bij het Verbond van Prot. Christelijke Werkgevers.

*Centraal Bureau.**Personeel:*

De samenstelling van het personeel onderging eenige wijziging, doordat Mej. J. A. DE JONG, die gedurende de laatste jaren als assistente in de bibliotheek was werkzaam geweest, wegens huwelijk den dienst der Stichting verliet. Voorts werd het jongste lid van het personeel door een anderen jongen vervangen.

Derhalve bestond het personeel aan het einde van 1937 uit de volgende personen: Dr. J. W. NOTEBOOM, directeur, Dr. C. BEEKENKAMP, adjunct-secretaris en juridisch assistent, Mr. H. VAN ANDEL, bibliothecaris en chef de bureau, Mej. W. A. DIJK en Mej. N. C. BREEDVELD, beiden werkzaam aan het archief, Mej. H. J. STEVENS, assistente bibliotheek, Mej. L. H. KRÜGER, assistente penningmeester en bibliotheek, T. DOEDENS, huisbewaarder, en J. VERSCHOOR, jongste bediende.

Bibliotheek en Archief.

Vooreerst laten we volgen het gewone overzicht van de geschriften, welke in den loop van het jaar aan de bibliotheek werden toegevoegd.

Het totaal aantal bedroeg 320. Verdeeld over verschillende rubrieken was de aanwinst aldus: politiek Nederland 10, politiek buitenland 16, internationale politiek 4, internationaal recht 8, koloniën 11, staats- en administratiefrecht 7, staatkunde (inclusief algemeene rechts- en staatsleer) 20, partijwezen 11, economie en statistiek 9, muntwezen, devaluatie e.d. 3, financiën en belastingen 7, verkeer 1, sociale aangelegenheden (ook vakvereniging) 11, armenzorg en werkloosheid 5, bedrijfsorganisatie en ordening 10, geschiedenis 24, biographie 22, burgerlijk recht 6, strafrecht en criminaliteit 2, hygiene (inclusief vaccinedwang) 3, onderwijs, opvoeding, jeugdbeweging 9, kerk en godsdienst 22, jaarboeken en verzamelingen 45, koninklijk huis 5, ethiek 5, sociologie 1, calvinisme 4, bevolkingsvraagstuk 3, nationalisme 2, wijsbegeerte 6, defensie 6, journalistiek 3, vrouwenkwestie 1, huwelijk en gezin 2, coöperatie 1, middenstand 4, landbouwaangelegenheden (inclusief pachtwet) 5, diversen 7.

Behalve enkele boeken en brochures, welke in den loop van het jaar aan de Dr. A. Kuiperstichting geschonken werden — waarvoor wij de schenkers zeer erkentelijk zijn — mogen we met dankbaarheid melden, dat ook verschillende brieven van en aan Dr. A. KUYPER en andere stukken aan de Kuiperstichting werden afgestaan.

Zoo ontvingen wij een vrij uitvoerige correspondentie van Dr. KUYPER met wijlen Prof. M. DE VRIES, een schrijven van Mr. L. W. C. KEUCHENIUS — destijds nog vertoevend in Ned.-Indië — betreffende een hem aangeboden kamer кандидatuur en de correspondentie van GROEN VAN PRINSTERER, KUYPER, KEUCHENIUS, LOHMAN e.a. met den heer W. M. OPPEDIJK, schoonvader van het c. h. kamerlid, wijlen Mr. R. VAN VEEN. De Rector van het gymnasium te Leiden, Dr. D. E. BOSSELAAR, zond

ons voorts de toespraken, door Dr. KUYPER als gymnasiast en na zijn eindexamen in verschillende talen, mede namens zijn klassegenooten, gehouden als dankbetuiging voor ontvangen onderscheidingen, benevens enkele klasse-rapporten. Aan deze zending was het volgende toelichtend schrijven toegevoegd:

„Toen in September 1937 te Amsterdam de Dr. Abraham Kuyper-Tentoonstelling werd gehouden, heb ik het een voorrecht gehad nog enkele documenten af te staan uit het archief van het Gymnasium te Leiden, waarvan Dr. Kuyper van September 1849 tot '55 leerling is geweest. Men heeft daar toen kunnen vinden eenige lijsten van bevordering en het „Album Discipulorum”, waarin Dr. Kuyper als jongen van 12 jaar zijn naam met geboorteplaats en -datum heeft geschreven.

Sindsdien heb ik nog eenige authentieke stukken van de hand van Dr. Kuyper gevonden, die een vrij duidelijk beeld geven van hem als gymnasiast.

Abraham Kuyper werd ingeschreven als leerling van het Gymnasium in September 1849. Het Gymnasium telde toen 60 leerlingen, waarvan de eerste klasse 9. Als leeraren vond hij daar, behalve den rector, Dr W. D. Suringar, o.a. Pluygers, toen ter tijd een bekwaam classicus, Robert Fruin voor Geschiedenis en te Winckel voor Nederlandsch. De leeraren in Fransch, Duitsch en Engelsch munten, naar ik meen, niet uit door orde in de klassen, als ik af mag gaan op den aard en de hoeveelheid strafwerk, dat in die jaren werd opgelegd.

Aan het eind van den cursus 1849—'50 werd Kuyper bevorderd naar de tweede klasse met prijzen voor Oude Talen en Nieuwe Talen. Het volgende jaar vond zijn bevordering plaats naar klasse 3. Voor Oude Talen, Nieuwe Talen, Historische Wetenschappen en Wiskunstige Wetenschappen werden hem prijzen toegekend, terwijl hij uitverkoren werd om namens zijn klassegenooten een „gratias” in de Fransche Taal uit te spreken. In 1853 vond zijn bevordering naar de 4e klasse plaats. Voor dezelfde vakken als het vorig jaar werden hem prijzen toegekend. Ook dit jaar kwam hij in aanmerking voor het houden van een „gratias”, ditmaal in de Engelsche Taal. Bij zijn overgang van het jaar daarop, was hij de leerling, die in het Latijn Curatoren en Docenten den dank, ook van zijn medeleerlingen, mocht vertolken. Wederom kreeg hij prijzen voor Oude Talen, Nieuwe Talen, Historische Wetenschappen en Wiskundige Wetenschappen, zooals die toenmaals waren. Aan het eind van den cursus 1854 werd Abraham Kuyper zonder meer bevorderd, maar aan het eind van zijn laatste studie-jaar werd hij wederom voor dezelfde groepen als eenige jaren daarvoor, een prijs waardig gekeurd. Bovendien heeft Kuyper toen met een Oratie over „Ulfila, der Bischof der Visigothen und seine gothische Bibelübersetzung” afscheid mogen nemen van het Gymnasium. Vermoedelijk was dit de eerste rede, die Dr. Kuyper heeft uitgesproken.

Aangezien ik overtuigd ben, dat zeer velen in den lande voor deze stukken belangstelling zullen hebben, geef ik u hierbij de „gratias” en „oratio”, zooals ik ze nog in mijn bezit heb.”

Lectuurverstreking.

Het aantal lectuurdossiers, hetwelk in den loop van het jaar werd

uitgeleend, was minder groot dan vorig jaar (2147, tegenover 2296 in 1936), doch was ook thans zeer aanzienlijk.

In aansluiting bij hetgeen reeds in het begin van dit verslag werd opgemerkt, wijzen wij er op, hoe de loop van de cijfers betreffende verschillende onderwerpen eenigen indruk geeft van den stand der politieke belangstelling.

Vraagstukken als ordening, economische politiek, middenstand en vooral ook de werkloosheid genoten een toenemende belangstelling. Ook de getaande belangstelling voor een partij als de S. G. P. steeg weer wat.

Daartegenover bleek de C. D. U. evenmin als de N. S. B. in staat om bij den voortduur de belangstelling te prikkelen, terwijl onderwerpen als het plan van den arbeid, het staatspensioen al evenmin de blijvende aandacht van een ruimen kring wisten vast te houden.

In de laatste maanden van het jaar kwam in tal van organisaties de Zondagskwestie ter sprake. Blijkbaar onder den invloed van het voornemen der Regeering om aan te sturen op een krachtiger handhaving van de Zondagswet.

Opmerking verdient ook, dat, terwijl de lectuurverzoeken inzake onderwerpen als defensie en koloniën zich op een betrekkelijk hoog cijfer wisten te handhaven of zelfs nog iets stegen, de belangstelling voor den Volkenbond en wat met die instelling samenhangt tot een tot dusver ongekend laag peil inzonk. En wat aangaat de defensie zij volledigheidshalve nog aangeteekend, dat niet de kwestie van de moreele toelaatbaarheid van den oorlog en dergelijke vraagstukken (welke kwestie enkele jaren geleden nog een buitengewone aandacht trok), maar aangelegenheden als organisatie en de technische toerusting van de weermacht e.d. bij de referenten in plaatselijke kringen en dus waarschijnlijk ook bij de bezoekers van door hen voorgelichte vergaderingen op den voorgrond stonden.

Voor het overige zie men het thans volgend overzicht der lectuurverstreking, waarin wij, zoo mogelijk, achter de cijfers der diverse onderwerpen de overeenkomstige cijfers van het vorig jaar hebben geplaatst.

A.r. politiek 75, godsdienst en politiek 26, gezag en vrijheid 31, coalitie 37, soevereiniteit in eigen kring 10, a.r. partij 11, tezamen 180 (175); r.k. politiek 4; socialistische politiek 9; godsdienst en socialisme 2; grondwet en grondwetsherziening 20 (5); staatsrecht en staatsleer 8; administratieve rechtspraak 2; kabinetscrisis 30 (35); troonrede 3; gemeentepolitiek en gemeenterecht 13, gebed in den gemeenteraad 4, gemeenteprogram 1, publieke vermakelijkheden 1, annexatie 1, gemeentebedrijven 2, tezamen 22 (21); kerkelijke aangelegenheden 51 (33); kerk en staat 12; kerk en staat Duitschland 12; biographie 126 (37); geschiedenis 30; wijsbegeerte en geschiedenis 5; ordening, bedrijfsorganisatie enz. 76 (50); socialisatie, plan van den arbeid 36 (147); democratie 8 (8); drukpersvrijheid 2 (9); parlementaire stelsel 10 (16);

revolutionaire woelingen 2; communistische e. d. politiek 4; defensie 49 (48); internationale politiek 8; Volkenbond 1 (30); volkenrecht 3; nationalisme 5; koninkl. huis en koningschap 10 (26); Raad van State 2; kiesrecht en verkiezingen 16 (20); verkiezing wethouders en Ged. Staten 2; nederlanderschap 1; econ. vraagstukken 11; econ. politiek 18; rationally en mechanisatie 5; kapitaal en kapitaalvorming 5; crisiswetgeving 1 (8); trust en kartels 1; autarchie 1; monetaire politiek 10 (53); financiën en belastingen 7; landbouwvraagstukken 3; pachtwet 14; jachtwet 1; landbouworganisaties 9; Indië 29 (24); drankbestrijding 1; schoolhygiëne 6 (9); woningwet 3; vaccinatedwang 3; vleeschkeuringswet 1; lijkverbranding 9 (9); bevolkingsvraagstuk 7; sociale kwestie 13 (15); christelijke maatschappijleer 2; sociale wetgeving 1; christelijke sociale beweging 15; vakvereniging 4 (6); staatspensioen 18, sociale verzekering 8, tezamen 26 (42); werkloosheid 28 (11); armenzorg 6; salarissen en loonen 7, gezinsloon 10, tezamen 17 (7); collectieve arbeidsovereenkomsten 8; werkstaking 2; middenstand 15 (10); loterij 5; rechtswetenschap alg. 1; straf- en tuchtrecht 6 (6); ouderlijke macht 1; huwelijk en gezin 15; vrouwenkwestie en vrouwenkiesrecht 12 (5); eigendom, vennootschappen e.d. 13; journalistiek 7 (6); joodsche kwestie 3; kunst 3; calvinisme 8; zondagskwestie 27; zending 5; wetenschap en geloof 10; politieke partijen algemeen 3 (7); S. G. P. 29 (14); C. H. U. 12; S. D. A. P. 5 (13); R. K. partij 2; C. D. U. 65 (99); N. S. B. 41 (101); Communistische Partij 1; Vrijheidsbond 2; Chr. Nat. Actie 2; politiek buitenl. 15 (18); lager onderwijs 26, hooger onderwijs 3, tezamen 29 (29); jeugdbeweging 19 (11); schoolvoeding- en -kleding 3; opvoeding 10; diversen 851 (1065).

Voorlichting en advies.

Wat betreft de adviezen, de voorlichting e.d., verstrekt door middel van brieven en meer of minder omvangrijke nota's, laten we eveneens volgen een onderwerpsgewijze ingedeeld overzicht met vermelding van zooveel mogelijk overeenkomstige gegevens van het vorig jaar.

Ambtenaren 13 (15), ambtsgeheim 2, ambtsgebed 1 (2), armenzorg 24 (9), annexatie 1 (3), autonomie 2, a.r. partij 30 (9), a.r. politiek 4 (10), arbeidstijd 1, arbeidsloon 1 (4), auteursrecht en octrooi 4, belastingen 7 (10), begraafwet en lijkverbranding 4 (4), bioscoop 2 (3), burgerlijk recht 4 (8), bedrijfsorganisatie (ordering, plan van den arbeid e.d.) 7 (9), biographie 11 (7), calvinisme 2 (1), C. D. U. 5 (8), coalitie 1 (2), crisis en crisismaatregelen 4 (7), drankwet en drankbestrijding 4 (3), dans-verbod 1 (1), defensie 4 (2), dienstweigering 1, fascisme en nat. socialisme 6 (7), gemeentefinanciën 2 (9), gemeentepolitiek 30 (15), gemeentewet 8 (23), gezag en vrijheid 3, handelsrecht 1, huwelijksrecht 3, journalistiek 3 (2), kabinets-crisis 3, kiesrecht en verkiezingen 24 (14), kerk en staat 11 (5), kermis 2 (5), koloniën 4 (2), Kon. Huis en Oranjeverenigingen 5 (8), Dr. A. Kuiperstichting 1 (5), kindertoe-

slag 5 (6), landbouworganisaties 2, landarbeiders 2 (1), leeszaal 2, loterijwet 2 (3), middenstand alg. 11 (4), middenstand (borgstellingsfondsen) 4, onderwijs (voorber. lager) 1 (4), onderwijs (lager) 23 (14), onderwijs (middelb.) 3 (1), onderwijs (vak) 2 (2), politieke partijen (div.) 2 (3), politie 1 (3), pachtkwesie 5 (3), radio 1, recht van opstand 1 (2), rijksfinanciën 3, S. D. A. P. 5 (3), staatsrecht buit. 1 (3), staat- en administratief recht 6, staatsrecht (geschiedenis) 6, staatspensioen 2 (3), statistiek 3 (2), strafrecht 1, schoolvoeding en -kleding 4 (5), schoolartsen 3 (3), H. G. S. en S. G. P. 3 (3), sociale verzekering 4 (7), vlag 1 (2), vakverenigingen 1, vaste lastenontwerp 3 (1), verkeer (autobus, binnenvaart e.a.) 10 (4), vereniging en vergadering 8 (4), vleeschkeuringswet 2 (1), vaccinatie 2 (1), vrouwenkiesrecht 1, waterschappen 1, waterleiding 1 (2), werkeloosheid 15, werkverschaffing 6, woningwet (lintbebouwing, uitbreidingsplan 9 (15), winkelsluitingswet 4 (5), wethouders 1 (6), ziekewet 2 (4), ziekenfondsen en ziekenhuizen 5 (2), zondagskwesie 29 (30), zwem- en badinrichtingen 1 (10), zomertijd 1, diversen 185.

Kuyperherdenking.

Reeds in het vorig jaarverslag hebben we melding gemaakt van het oprichten van een Comité voor de viering van den honderdsten gedenk-dag van de geboorte van Dr. A. KUYPER op uitnodiging van den Raad van Beheer der Dr. A. Kuyperstichting.

Op 29 October 1937 werd in het Concert-gebouw te Amsterdam onder leiding van Dr H. COLIJN en in tegenwoordigheid van de familie KUYPER en een groot aantal autoriteiten en genoodigden een herdenkings-samenkomst gehouden. In deze vergadering, voorbereid door een subcomité bestaande uit de heeren F. L. VAN DEN BOM, M. GRASHOF, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN met medewerking van de heeren A. VAN SCHELVEN (namens het studentencorps der Vrije Universiteit) en Dr. C. BEEKENKAMP (namens de Dr. A. Kuyperstichting), hield de Voorzitter een herdenkingsrede over Dr. KUYPER als nationale figuur, terwijl in de namiddagsamenkomst het woord gevoerd werd door Prof. Dr. J. RIDDERBOS over Dr. KUYPER en de wetenschap, Prof. Mr. ANEMA over Dr. KUYPER en het staatkundig leven, C. SMEENK over Dr. KUYPER en het sociale leven en Prof. Dr. K. DIJK over Dr. KUYPER en de jeugdorganisaties. De toespraak van Prof. Mr. V. H. RUTGERS over Dr. KUYPER en het onderwijs moest om des tijds wil vervallen. 's' Avonds werd door de Chr. Oratoriumvereniging HAYDN's „Die Jahreszeiten" ten gehore gebracht.

Inmiddels was reeds op 20 October 1937 een Kuypertentoonstelling in tegenwoordigheid van tal van genoodigden met een korte toespraak van Prof. RUTGERS geopend. De tentoonstelling werd gehouden in eenige lokalen van het Rijksmuseum te Amsterdam — daartoe welwillend door de Directie van het Museum beschikbaar gesteld.

Een subcommissie uit het Comité, bestaande uit Prof. Mr. V. H. RUTGERS, Mej. M. PARMENTIER en Mr. G. A. DIEPENHORST, waartoe als adviseurs en medewerkers waren toegetreden Prof. Dr. A. GOSLINGA, Prof. Dr. H. H. KUYPER, Mej. J. H. KUYPER, Mej. M. E. KLUIT, de heer D. GROSHEIDE en Mr. H. VAN ANDEL, komt toe de eer van de organisatie en het welslagen van deze tentoonstelling.

De duur der tentoonstelling, aanvankelijk bepaald op twee weken, moest worden verlengd tot 10 November 1937. De tentoonstelling werd door 2244 personen bezocht. Behalve de belangrijke inzendingen van de familie KUYPER en van de Dr. A. Kuypersichting, mocht de tentoonstellingscommissie inzendingen ontvangen o. a. van H. M. de Koningin, het rijksarchief te Groningen, het gemeentearchief te Amsterdam, het gymnasium te Leiden en Prof. Dr. W. J. AALDERS te Groningen.

De heer J. H. KOK te Kampen belastte zich op verzoek van het Kuypercomité met de uitgave van het Kuypergedenboek. En zulks onder toezegging dat een eventueel batig saldo van de exploitatie van dit boek bestemd zou worden tot dekking der kosten van de Kuyperherdenking. Het boek zag op den officiëelen gedenkdag het licht. Het mag naar inhoud en vorm voortreffelijk worden genoemd.

Behalve de heeren Dr. H. COLIJN en Mr. A. ANEMA, wier redevoeringen in het boek werden opgenomen stelden ook de heeren Dr. W. A. VAN ES, Dr. G. CH. AALDERS, J. SCHOUTEN, Dr. A. A. L. RUTGERS, C. SMEENK, Dr. J. WATERINK, Dr. K. DIJK, Ds. T. FERWERDA, Dr. L. W. G. SCHOLTEN en A. ZIJLSTRA allen belangeloos hun arbeid beschikbaar voor het tot stand brengen van dit werk.

Door de firma *Koninklijke-Begeer* werd ter gelegenheid van de Kuyperherdenking een nieuwe Kuyperpenning geslagen, welke in zilver en bronsuitvoering in den handel werd gebracht. Een gedeelte van het risico werd door het Kuypercomité gedragen.

Het secretariaat van het Kuypercomité, de besprekingen met de verschillende subcommissies en uitgevers, de berichtgeving in de pers e. d. vorderden uit den aard der zaak een zeer omvangrijken extra-arbeid van het bureau. Aan dien arbeid werd door allen zonder onderscheid met groote toewijding deelgenomen.

Wat de verdere gelegenheidspublicaties betreft mag ten slotte nog worden vermeld, dat door Dr. BEEKENKAMP en ondergeteekende voor verschillende publicaties (De Standaard, Brusselsche Standaard, Rotterdammer en Calvin Forum) bijdragen werden geschreven.

Contact met andere organisaties.

Het ligt voor de hand, dat tijdens een levendigen verkiezingsstrijd, gelijk in 1937, het contact tusschen de Kuypersichting en de diverse kiesverenigingen en propagandacclubs zeer sterk is. Dat geldt niet alleen in zoover voor lectuur of voorlichting een beroep op de Kuypersichting gedaan wordt, maar ook doordien herhaaldelijk medewerking gevraagd

wordt hetzij bij het saamstellen van geschriften, hetzij voor het vervullen van spreekbeurten. En al mag het houden van verkiezingsspreekbeurten e. d. niet tot de eigenlijke taak van het bureau worden gerekend, toch hebben Dr. BEEKENKAMP en ondergeteekende natuurlijk in den loop van het jaar, vooral in de verkiezingsperiode, nogal eens de helpende hand moeten bieden. Doch ook afgedacht van de verkiezingen waren er tal van aanrakingspunten tusschen het bureau en diverse staatkundige en maatschappelijke organisaties.

Deelgenomen werd aan den arbeid van verschillende door het Centraal Comité ingestelde commissies, o. a. door het vervullen van secretariaatswerkzaamheden. Referaten, praeadviezen of cursussen werden gehouden of uitgebracht of spreekbeurten werden vervuld ten behoeve van Arja-clubs, propagandaclubs, voor het te Parijs gehouden congres van het Internationaal Christelijk Vakverbond, waar Dr. BEEKENKAMP als inleider optrad, voor de provinciale vereenigingen van a. r. gemeentebestuurders, voor den Christelijken Boeren- en Tuindersbond, voor Patrimonium, de Nederlandsche Vereeniging voor Armenzorg en Weldadigheid enz.

Voorts werd, behalve aan het tijdschrift der Kuiperstichting, min of meer regelmatig medewerking verleend aan het orgaan der a. r. propagandaclubs, aan dat van de ARJA, aan het jeugdblad „Bouwen en Bewaren” en — last but not least — aan het orgaan van de a. r. gemeentebestuurders „De Magistratuur”.

Periodieken.

Het is reeds verscheidene jaren geleden, dat wij voor de laatste maal een overzicht gaven van de verschillende periodieken, welke de Kuiperstichting, hetzij tegen betaling of als ruilnummer, hetzij gratis, regelmatig ontvangt.

Inmiddels hebben uiteraard verschillende mutaties in de lijst plaats gevonden. En ook afgezien van deze veranderingen is het wellicht van belang hier nogmaals te doen volgen een opgave van de periodieken, welke door het bureau in den vorm van knipsels of met gebruikmaking van de steeds bijgehouden registratie worden opgelegd en desverlangd worden ter inzage verstrekt:

We laten daarom de bedoelde opgave hier volgen:

<i>Algemeene Politiek en Partijwezen:</i>	Nw. Kamper Crt. (a. r.)
A. R. Staatskunde	Nw. Prot. Noordbrabander (a. r.)
A. R. J. A. (a. r.)	De Opbouw (v. d.)
De Bedumer (a. r.)	Ons Holl. Brabantsch Platteland (a. r.)
Cijfers en Feiten (a. r.)	R. K. Staatspartij
Cilacc (anti-comm.)	Rijnlandsche Crt. (a. r.)
De Dietsche Gedachte	De Socialistische Gids
Gezag en Vrijheid (a. r.)	De Vrije Fries (a. r.)
De Graafschapper (a. r.)	De Vrijheid (lib.)
Nederland en Oranje (a. r.)	De Vrijz. Democraat
Nw. Hoogeveensche Crt. (a. r.)	De Vuurtoren (a. r.)

Weekblad voor de Zaanstreek (a. r.)
 De Westhoek (a. r.)
 De Westlander (a. r.)
 The Standard Bulletin (Grand Rapids)
 Staat en Kerk (h. g. s.)
 Tijdseinen (c. h.)
 Zeitschrift für Politik
 Volk en Vaderland (n. s. b.)

Christendom en Cultuur:

Bulletin de la Société Calv. de France
 (Sèvres)

Bulletin de la faculté de théologie
 protestante de Paris (Parijs)
 Calvin Forum (Grand Rapids)
 Evangelical Quarterly (Edinburgh)
 Revue protestante hebdomadaire
 (Parijs)

La Vie Nouvelle

Freitagszeitung für das reformierte
 Schweizer Volk

Stemmen des Tijds

Philosophia Reformata

Studia Catholica

Bijdragen voor de Philosophische en
 Theol. Faculteiten der Ned. Jezuïten

Dagbladen:

Algemeen Handelsblad (lib.)

De Banier (s. g. p.)

Chr. Sociaal Dagblad (a. r.)

De Rotterdammer (a. r.)

De Maasbode (r. k.)

De Nederlander (c. h.)

Nw. Prov. Gron. Crt. (a. r.)

Friesch Dagblad (a. r.)

Nw. Rott. Crt. (lib.)

De Standaard (a. r.)

De Tijd (r. k.)

Het Volk (s. d. a. p.)

De Zeeuw (a. r.)

Economie en Sociale Kwestie:

Tijdschrift voor Armenwezen, Maatschapp. Hulp en Kinderbescherming
 Diaconaal Correspondentieblad
 Driem. Bericht betreffende Zuiderzeewerken

Econ. Stat. Berichten

Econ. Voorlichting, Weekblad van de
 Econ. Voorlichtingsdienst

The Economist

Maandschrift voor Economie

De Economist

De Nederl. Conjunctuur

De Landbouwcrisiswet 1933 en hare
 uitvoeringsmaatregelen

Revue Intern. du Travail (Bureau
 Intern. du Travail)

Econ. en Sociale Kroniek

Tijdschrift Nederl. Werkloosheidsraad
 en De Arbeidsmarkt

Wirtschaftsdienst

Praeadvies en handelingen Vereeniging
 voor de Staathuishoudkunde en
 de Statistiek

Gemeenterecht en gemeentepolitiek:

De Gemeente (s. d. a. p.)

Gemeentelijke Documentatie en Secretarie-organisatie

Gemeentebeleid (c. h.)

Gemeentebestuur

De Gemeenteraad (r. k.)

De Gemeentestem

Handelingen en Gedrukte Stukken (geheel of ten deele) van: Prov. Zuidholland, Prov. Noordholland, Prov. Friesland, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Apeldoorn, Zwolle, Zeist, Uithoorn.

Maandblad van de inrichting voor gem. administratie

De Magistratuur (a. r.)

Mededeelingen Ned. Ver. voor Gem. belangen

Jeugdverenigingen:

Bouwen en Bewaren

Geref. Jongelingsblad

Jongelingsblad

Libertas ex Veritate

Kerkelijke aangelegenheden:

De Bazuin (geref.)

Geref. Weekblad (herv.)

De Wekker (chr. geref.)

De Heraut (geref.)

De Reformatie (geref.)

De Waarheidsvriend (herv.)

Koloniën:

De Banier (Chr. Algem. Weekbl. voor
 Ned. Indië. Orgaan der Chr. Staatk.
 Partij in Ned. Indië)

Handelingen Volksraad

Koloniale Studiën

De Rijkseenheid

Onderwijs en Opvoeding:

De Christelijke Onderwijzer
 Correspondentieblad (Orgaan van de
 Vereen. van Chr. Onderwijzers enz.)
 De Geref. School
 Mededeelingen van den Schoolraad
 voor de Scholen met den Bijbel
 Paedagogisch Tijdschrift
 School en Wet
 Het Schoolbestuur (r.k.)
 De School met den Bijbel
 Mededeelingen Departement van On-
 derwijs K. en W.

Rechtswetenschap (algemeen):

Administratieve en Rechterlijke Beslis-
 singen
 Themis
 Nederl. Juristenblad
 Nederl. Jurisprudentie
 Gids Nederl. Litt. en Jurisprudentie
 Repertorium Ned. Jurisprudentie
 Staatswetten Schuurman en Jordens

Staats- en Volkenrecht:

Handelingen en gedrukte stukken
 Staten-Generaal
 Staatsblad
 Ned. Staatscourant
 De Volkenbond
 Zeitschrift für die gesammte Staats-
 wissenschaft (Hermann Bente e.a.)
 Zeitschrift für öffentliches Recht
 (Alfred v. Verdross)

Statistiek:

In-, Uit- en Doorvoerstatistiek
 Statistische Berichten der Gemeenten
 Amsterdam, Rotterdam en Den Haag
 Maandschrift Centraal Bureau voor de
 Statistiek
 Mededeelingen idem.
 Prijzen en Kosten van levensonder-
 houd
 Bulletin Mensuel de la Société des
 Nations
 Statistiek der Rijksfinanciën
 „ „ Gemeentefinanciën
 „ „ Inkomens en Vermogens
 „ „ Belastingdruk
 „ „ Armenzorg
 „ „ Vakbeweging
 „ „ Collectieve Arbeidsover-
 eenkomsten

Statistiek der Werkstakingen en Uit-
 sluitingen

„ „ van de loop der bevol-
 king
 „ „ van de kosten van het
 Onderwijs
 „ „ van het gewoon en uit-
 gebr. lager onderwijs
 „ „ van het buitengewoon
 lager onderwijs
 „ „ van het voorbereidend
 hooger onderwijs en
 middelbaar onderwijs
 „ „ hooger onderwijs

Crimineele statistiek (waarin toepas-
 sing Kinderwetten)

Statistisch overzicht van de verkiezin-
 gen (Rijk, Provincies, Gemeenten)

Statistisch Zakboek

Jaarcijfers Nederland

Jaarcijfers Ned. Indië

Strafrecht:

Tijdschrift voor Strafrecht

Orgaan Prot. Chr. Reclasseeringsver-
 eeniging

Vakvereeningen en Ambtenaren:

Bouwen en Streven (tijdschrift R.K.
 Middenstandsraad)

De Christelijke Ambtenaar

De Christelijke Middenstander

De Christelijke Melk- en Zuivelhande-
 laar

Intern. Chr. Vakbeweging

De Nederl. Werkgever

Vakblad Schilderspatroons: Het Schil-
 dersgilde

Neptunus (Vereen. Ned. Gezagsvoer-
 ders en bestuurders ter Koopvaardij)

Mededeelingen Bond van Ambtenaren
 bij Departement van A. B. en Hooge
 Colleges van Staat

Patrimonium

R.K. Werkgever

Weekblad Ned. Bond van Gem. Amb-
 tenaren

De Werkgever (Verbond van Prot.
 Chr. Werkgevers in Nederland)

Diversen:

Ankara (édition français de l'Ulus,
 propagandablad voor Turkije)

Geref. Mannenblad

Geloof en Vrijheid (Landelijk Werk-

comité „Dr O. Schabert” Red. Dr F. J. Krop)	Neerlandia (Alg. Ned. Verbond)
Haagsch Maandblad	Verslag en Meded. betreff. de Volks- gezondheid
Het Landstormblad (B.V.L.)	Parlement en Kiezer
Keesing's Historisch Archief	Onze Banier (orgaan van de Nationale
Mavors (Maandschrift Officieren en Reserveofficieren)	Christen Onderofficieren vereeni- ging)

Wetenschappelijke studie.

Niet dan met groote inspanning is het gelukt de afzonderlijke uitgave van de correspondentie tusschen GROEN VAN PRINSTERER en KUYPER nog tijdig vóór de Kuyperherdenking het licht te doen zien. Een woord van hulde komt daarvoor toe aan den bewerker dezer ruim 400 pagina's druk omvattende uitgave, Dr. A. GOSLINGA, en aan degenen, die hem met raad en daad bijstonden, inzonderheid aan Prof. Dr. C. GERRETSON.

Ook dit werk werd door de firma Kok te Kampen uitgegeven. Doch aangezien deze correspondentie deel zal blijven uitmaken van de groote GROEN-uitgave, welke als Rijkspublicatie verschijnt, werd het werk van rijkswege gedrukt en werden, volgens overeenkomst, een aantal vellen voor deze afzonderlijke uitgave beschikbaar gesteld.

Ook voor de Dr. A. Kuyperstichting is er aanleiding om met voldoening terug te zien naar het tot standkomen van dit werk. En dat niet alleen omdat het vele interessante, tot dusver niet of niet voldoende bekende gegevens bevat omtrent de hoofdpersonen en omtrent de gebeurtenissen gedurende het laatste deel van GROENS leven; maar ook in verband met den financiëelen bijstand, welken de Dr. A. Kuyperstichting zich in het belang van de tot standkoming van deze uitgave heeft getroost en met het oog op de eindeloze onderhandelingen, door welke deze publicatie is voorbereid.

Met steun van de Kuyperstichting werd voorts uitgegeven het boek van Dr. D. LANGEDIJK, waarin een belangrijk deel van de geschiedenis van den schoolstrijd, t. w. de periode in de eerste jaren na de Schoolwet van 1857, met groote nauwkeurigheid en helderheid werd te boek gesteld.

Ook werd bevorderd de publicatie van het uitvoerig werk van Dr. P. PRINS over het geweten. Een definitieve regeling van den financiëelen steun ten behoeve van dit, in November jl. verschenen boek, was echter aan het einde van het jaar nog niet tot stand gekomen.

Nog vóór het einde van 1937 werd in beginsel besloten tot het verlenen van een studieopdracht aan Mej. Dr. G. H. J. VAN DER MOLEN, behelzend het bestudeeren van de rechts- en staatsleer der calvinistische z.g. monarchomachen, inzonderheid van den calvinistischen theoloog en jurist uit den tijd van Calvinj THEODORUS BEZA.

Tijdschrift der Kuyperstichting.

Ook in het tijdschrift der Dr. A. Kuyperstichting verschenen tal van publicaties van wetenschappelijken aard. Zoo bevatte de driemaandelijk-

sche editie o. m. een artikel van Dr. A. A. L. RUTGERS over Nederlands recht in Indië, van Dr. H. STEEN over Kerk en Staat, van Ds. H. BERGEMA over het rassenvraagstuk in Nederlandsch-Indië en van Prof. Mr. V. H. RUTGERS over het christelijk geloof en de tijdelijke ordeningen.

De maandeditie was als gewoonlijk meer gericht op de praktijk. Behalve de adviezen, welke daarin van maand tot maand werden gepubliceerd, werden in deze editie verhandelingen opgenomen over de defensie van Nederlandsch-Indië, de defensieplannen van de Regeering, de corporatieve idee en de ordening, de landbouwcrisispolitiek, kiesrecht en gemeentebestuur, borgstellingsfondsen, binnenscheepvaart, pachtwet, middelbaar onderwijs, vaccinevraagstuk, christelijke politiek in Ned.-Indië enz.

In den loop van het jaar werd een uitvoerig register betreffende de verschenen twaalf jaargangen gepubliceerd. Door deze publicatie en door andere middelen van propaganda werden 83 nieuwe abonné's op de maandelijksche en 18 op de driemaandelijksche editie ingeschreven. Helaas, moet daartegenover worden gesteld een vermindering als gevolg van opzegging of wanbetaling, waardoor per saldo een teruggang van resp. 28 en 14 moet worden geconstateerd. Eind 1937 was het aantal betalende abonné's resp. 952 en 354.

Het spreekt van zelf, dat de propaganda voor uitbreiding van het aantal abonné's wordt voortgezet. En wanneer de afbrokkeling van den lezerskring, waaraan de crisis zonder twijfel in niet geringe mate schuld draagt, eindelijk eens tot stilstand komt, zal weer langs geleidelijken weg het verloren terrein moeten worden heroverd.

De Directeur,
NOTEBOOM.

Den Haag, April 1938.

Balans der Dr. A. Kuyp

ACTIEF:

't Kuypershuis	f	1.—
Huis Dr. Kuypersstraat no. 3	-	1.—
Meubilair	f 344.50	
Afschrijving	- 343.50	
		1.—
Bibliotheek	f 1557.36	
Afschrijving	- 1556.36	
		1.—
Effecten	-	298200.—
Leeningen aan Scholen — waarborgsommen	-	197209.34
Leeningen aan Scholen — hypotheeken	-	98565.—
Hypotheeken aan Particulieren	-	382473.—
Amsterdamsche Bank	-	65461.34
Postcheque- en girodienst	-	23100.66
Kas 't Kuypershuis	-	1724.77
Debiteuren	-	2089.92
Interest	-	6838.03
		<u>f 1075666.06</u>

Exploitatierkening der Dr. A. Kuyp

Salarissen	f 17466.33
Bibliotheek (afschrijving)	- 1556.36
Bindwerk	- 320.05
Abonnementen	- 795.40
Kosten wetensch. studie	- 5710.47
Meubilair (afschrijving)	- 343.50
Huish. onkosten	- 1709.40
Onderhoudskosten	- 1362.49
Algemeene onkosten	- 189.68
Belastingen	- 3359.91
Assurantiën	- 148.45
Kantoorbehoeften	- 802.44
Porti, telegraaf, telefoon	- 1222.06
Verlichting, verwarming, waterl.	- 908.28
Reis- en verblijfkosten	- 149.38
Propaganda	- 436.59
Pensioenpremie en soc. verz.	- 1003.90
Correspondentschappen	- 102.70
Dr. A. Kuypersherdenking	- 1281.32
Voordeelig saldo	- 6381.59
	<u>f 45250.30</u>

Rekening per 31 December 1937.

PASSIEF:

Kapitaal	f 1002593.68
Reserve (algemeen)	f 64834.92
Reserve voor Koersverschillen	- 6811.11 - 71646.03
Crediteuren	- 1426.35

f 1075666.06

Rekening over het jaar 1937

Interest	f 43915.01
Huren	- 1298.17
Diversen	- 37.12

f 45250.30

De Commissie, benoemd door den Raad van Beheer der Dr. Abraham Kuyperstichting, om overeenkomstig art. 15 van het Huishoudelijk Reglement van dien Raad advies uit te brengen over de rekening en verantwoording van den heer Penningmeester, heeft de eer te rapporteeren:

ten eerste, dat zij de balans en exploitatierekening met totaaltellingen van resp. f 1.075.666.06 en f 45.250.30, gedateerd 8 Juli 1938 en geteekend door den Penningmeester, heeft vergeleken met de boekhouding, de daarop betrekking hebben bescheiden ten deele heeft gecontroleerd en heeft bevonden, dat de cijfers van de balans en exploitatierekening overeenkomen met de boekhouding en de geraadpleegde stukken, en dat de boekhouding zeer nauwgezet en overzichtelijk is gevoerd;

ten tweede, dat bij haar onderzoek gebleken is, dat de op de balans voorkomende effecten 4% Nederland 1934 ten bedrage van nominaal f 300.000.— in den aanvang van 1938 ten deele zijn geconverteerd en ten deele verzilverd, waarvan de bewijsstukken werden overgelegd;

ten derde, dat in de safe bij de Amsterdamsche Bank te 's Gravenhage aanwezig waren de stukken betrekking hebbende op de uitstaande leeningen voor waarborgsom aan scholen, hypotheeken aan scholen en aan particulieren, onderscheidenlijk ten bedrage van f 197.209.34, f 98.565.— en f 382.473.—.

Aanwezig en in orde werden bevonden de acten van genoemde leeningen en hypotheeken, alsmede de bijbehorende stukken als borderel, assurantiepolis en de verklaring, bedoeld in art. 279 W. v. K.

De reserve voor koersverschillend bedraagt f 6.811.11, terwijl de algemeene reserve kon worden opgevoerd tot f 64.834.92, hetgeen als veiligheidsfactor kan worden aangemerkt.

De Commissie adviseert de rekening en verantwoording van den Penningmeester onder bijzondere erkentelijkheid voor het door hem gevoerde beheer goed te keuren.

w. g. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
 „ J. DEUTEKOM,
 „ JANSEN.

's Gravenhage, 19 Juli 1938.